

LIETUVOS KULTŪROS TARPTAUTIŠKUMO POLITIKOS FORMAVIMO IR ĮGYVENDINIMO TOBULINIMAS

Galimybių studija

Rezultatų pristatymas

Studijos tikslai ir rekomendacijų pobūdis

- Tikslai dvejopi:
 - Įvardinti Lietuvos kultūros tarptautiškumo politikos formavimo ir įgyvendinimo esamą padėtį;
 - Pateikti rekomendacijas, kaip galėtų būti tobulinamas šios politikos formavimas ir įgyvendinimas.

 - Rekomendacijos:
 - Pagal turinį: politikos formavimui, koordinavimui, įgyvendinimui;
 - Pagal horizontalumą: susijusios tik su šios politikos turiniu arba horizontaliai sąveikaujančios su įvairiais politikos tikslais ir įgyvendinimo procesais;
 - Pagal galimybes: tinkamos siekiant politiką keisti palaipsniui arba išskiriant šią temą tarp politikos prioritetų ir siekiant ją keisti iš esmės.
-

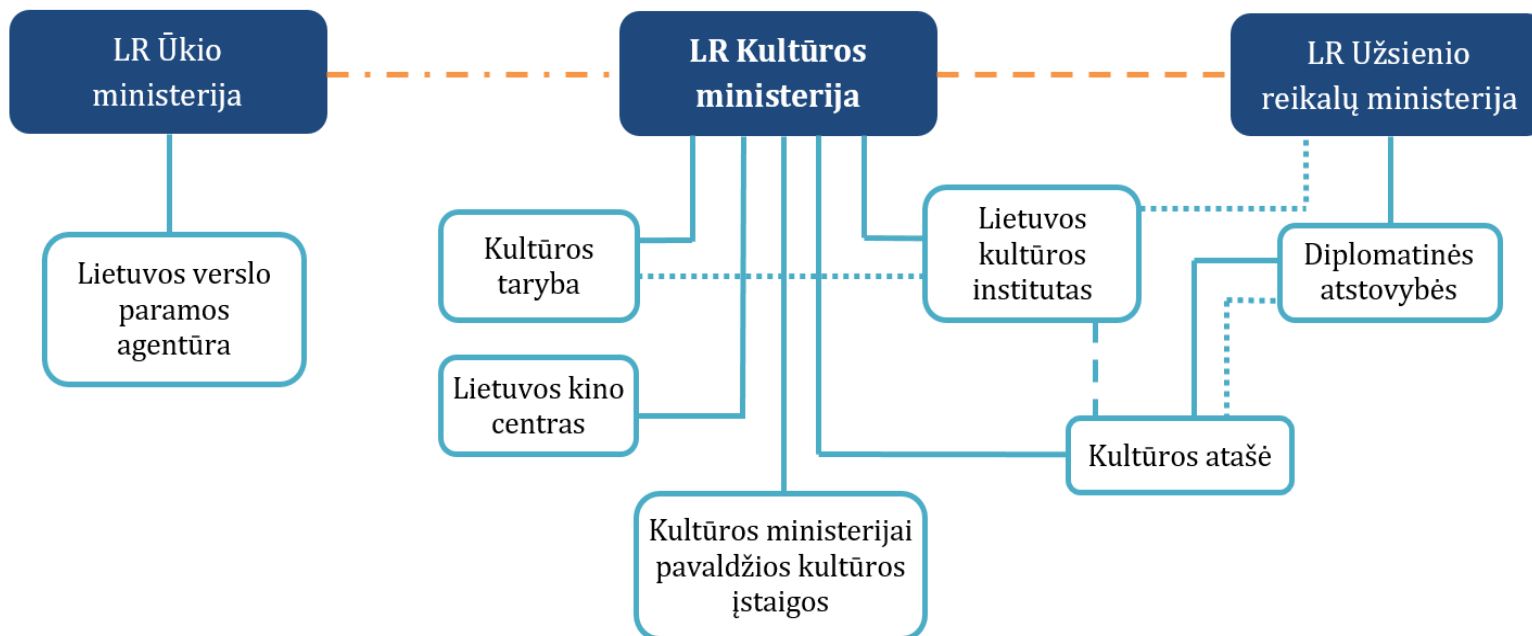
Vyraujančios kultūros tarptautiškumo politikos tikslų alternatyvos

- Kultūros tarptautiškumo politikos tikslai paprastai formuluojami aiškinant, kaip tarptautiškumas prisideda prie kultūros kuriamų verčių. Galima išskirti tokias pagrindines tikslų grupes:
 - **Kultūriniai tikslai** – tarptautiškumu siekiama kultūros lauko atsinaujinimo, naujų kultūrinių reikšmių kūrimo ir permąstymo. Į tarptautiškumą nukreiptos veiklos padeda atliepti tarptautines skirtingų kultūros ir meno sričių raidos tendencijas, leidžia kultūros laukui atsinaujinti ir perimti tarptautinę patirtį. Šios veiklos suteikia galimybes visuomenei dalyvauti tarptautiniuose kultūrinių reikšmių permąstymo ir kūrimo procesuose.
 - **Ekonominiai tikslai** – kultūra prisideda prie ekonomikos augimo ir naujų darbo vietų kūrimo. Keliant šiuos tikslus akcentuojamos kultūros ir kūrybinės industrijos, o tarptautinėms veikloms keliami šio sektoriaus eksporto augimo ir plėtros į naujas rinkas tikslai.
 - **Socialiniai tikslai** – kultūra gali prisidėti prie kai kurių socialinių problemų sprendimo. Į tarptautiškumą nukreiptos veiklos didina visuomenės atvirumą kultūrų įvairovei, o tai padeda įveikti socialines įtampas, pavyzdžiui, susijusias su tautinių mažumų bei pabėgėlių integracija.
 - **Diplomatiniai tikslai** – kultūra gali būti pasitelkiama viešosios diplomatijos naudai. Tokio pobūdžio tarptautinės veiklos turi stiprinti tarpkultūrinį dialogą, sukurti pagrindus valstybės užsienio politikos tikslų siekimui.
- Politikos formavimo lygmenyje prioritetai formuojami pabrėžiant atskirus tikslus. Ypač retai išskiriami sričių ir geografiniai prioritetai – jie dažniau susiję su ekonominių ir diplomatinių tikslų siekiančių priemonių įgyvendinimu.

Rekomendacijos politikos formavimui

- Kultūros tarptautiškumo tikslus siūlome skleisti ir išsamiai aprašyti tokiuose dokumentuose:
 - ***Kultūros ministerijos strateginiame veiklos plane***, kuriame kultūros tarptautiškumo plėtojimas turėtų būti aprašomas kaip horizontalus, skirtingus strateginio plano tikslus įgyvendinantis uždavinys.
 - ***Tematiniuose tarpministeriniuose strateginiuose dokumentuose*** turėtų būti plačiau paaškinami tarptautinių kultūros veiklų finansavimo argumentai siekiant skirtingų kultūros tarptautiškumo politikos tikslų. Tikslai turėtų būti aprašomi:
 - ***Kultūros tarptautiškumo strategijoje***, kurioje atskiriami ir paaškinami kultūriniai, socialiniai ir diplomatiniai tikslai, kuriuos valstybė kelia kultūros tarptautiškumo politikai.
 - ***Kultūrinių ir kūrybinių industrijų strategijoje***, kurioje turėtų būti aiškinami bendri skirtingų valstybės institucijų įgyvendinamų intervencijų šioje srityje tikslai, takoskyros bei sąsajos. Tarptautiškumo skatinimas turėtų būti viena iš šiame dokumente skleidžiamų temų, kuri iš esmės ir paaškina ekonominius kultūros tarptautiškumą skatinančių veiklų tikslus.
- Kultūros tarptautiškumo tikslus ar uždavinius įtraukti į atskiroms sektoriaus dalims (muziejams, bibliotekoms, kt.) skirtus strateginius dokumentus ir gaires. Politikos formavimo lygmenyje neteikti prioriteto atskiroms kultūros sritims ar šalims.

Politikos koordinavimas Lietuvoje

Politikos formavimas:

Ad hoc su tarptautiškumo politika tiesiogiai susijęs koordinavimas — — — — —

Ad hoc su tarptautiškumo politika netiesiogiai susijęs koordinavimas · · · · ·

Politikos įgyvendinimas:

Pavaldumo ryšys —————

Pastovus tarpinstitucinis koordinavimas - - - - -

Ad hoc tarpinstitucinis koordinavimas ·······

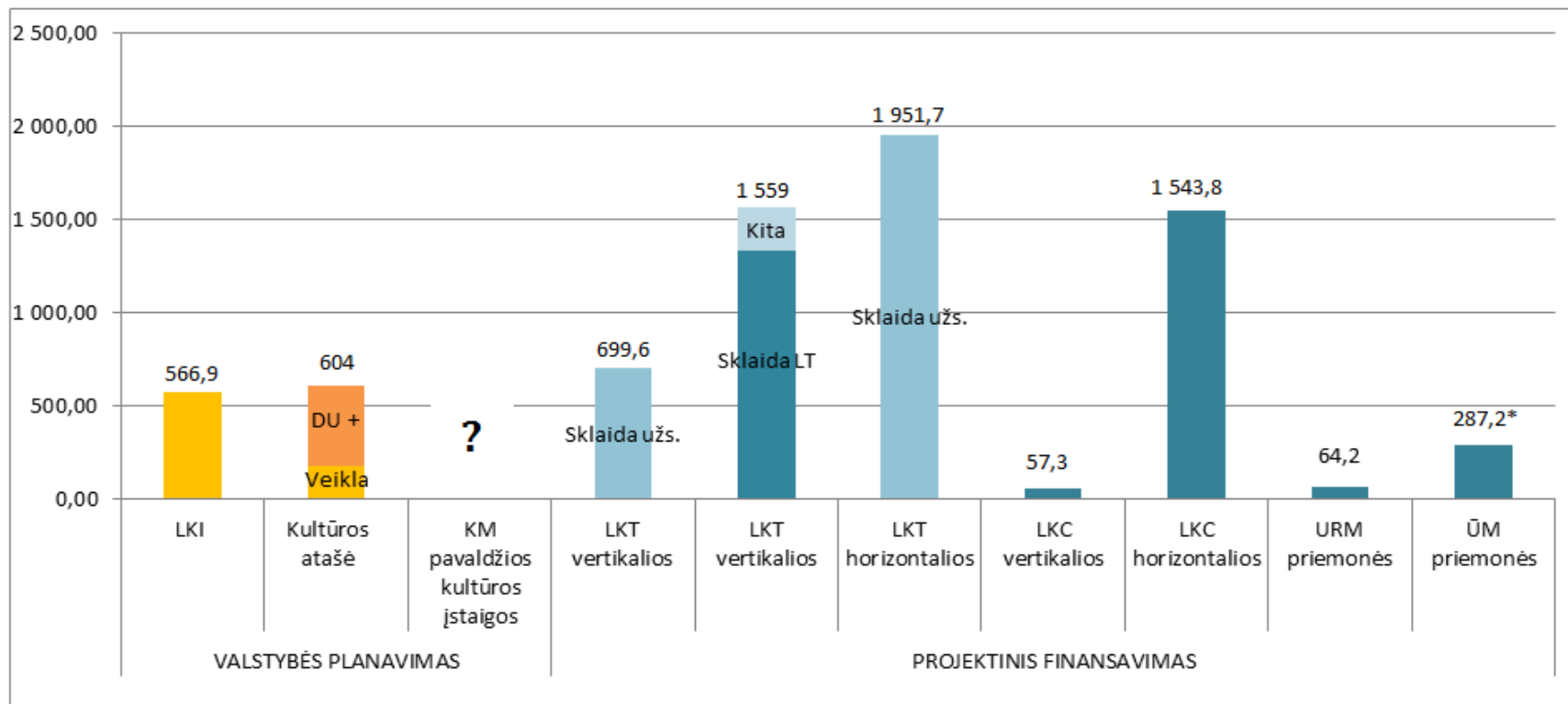
Politikos koordinavimo alternatyvos

- Kultūros tarptautiškumo politikos koordinavimo analizė leidžia išskirti tokius keturis šios politikos tarpinstitucinio koordinavimo būdus:
 - **Tarpinstitucinis koordinavimas aukštame politiniame lygmenyje**, kai kultūros tarptautiškumo politika formuojama specialiai šiam politikos laukui skirtoje strategijoje ir/arba vyriausybės programos nuostatose. Šiam koordinavimo lygmeniui būdingos pastoviai veikiančios visos institucijas įtraukiančios tarpministerinės grupės, kurios rengia ir tvirtina bendrus dokumentus.
 - **Integruotas koordinavimo lygmuo**, kai kultūros ministerija tarptautiškumo politiką koordinuoja atskirai su kiekviena ministerija, kurios politikos laukas turi sąlyčių su kultūros tarptautiškumu. Kultūros tarptautiškumo tema skleidžiama atskirose tarpsektorinėse strategijose, o koordinavimas užtikrinamas tarpministerinėse grupėse.
 - **Ad hoc koordinavimo lygmuo**, kai tarpinstitucinio koordinavimo atvejai yra pavieniai ir nesiremia dokumentais. Tokiais atvejais kultūros tarptautiškumo politikos tarpinstitucinio koordinavimo iniciatyvos yra trumpalaikės arba apsiriboja informacijos apsikeitimu apie politikos įgyvendinimą.
 - **Politika nekoordinuojama**, kai skirtingi kultūros tarptautiškumo politikos tikslai formuluojami atskirų sektorių dokumentuose, o įgyvendinant priemones nededama tarpinstitucinio koordinavimo pastangų.
- Lietuvos atvejį galima priskirti *ad hoc* koordinavimo lygmeniui.

Rekomendacijos politikos koordinavimui

- **Politikos formavimo lygmenyje** siūloma:
 - Sustiprinti koordinavimą įgyvendinant integruoto koordinavimo alternatyvą, kai politikos turinys koordinuojamas atskirai su kiekviena su šia sritimi susijusia institucija.
 - Darbo grupėse suderinti bendrų dokumentų nuostatas dėl ministerijoms aktualių tikslų siekimo. Taip pat suderinti kelių tikslų, kurie aktualūs skirtingoms ministerijoms, siekiančių priemonių intervencijos logikas.
- Siūlymai **politikos įgyvendinimo lygmenyje**:
 - Kultūros tarybos bei Kultūros ministerijos veiklos koordinavime dėmesys turėtų būti perkeltas nuo projektų administravimo lygmens prie Tarybai keliamų tikslų formulavimo bei jų įgyvendinimo priežiūros;
 - Lietuvos kultūros institutas turėtų būti stiprinamas kaip pagrindinis kultūros tarptautiškumo politikos tikslų įgyvendinimo kompetencijos centras. Jam turėtų būti perduotas atašė tinklo veiklos koordinavimas;
 - Ministerijai pavaldžių kultūros įstaigų įsitraukimas į kultūros tarptautiškumo politikos įgyvendinimą koordinuojamas tarptautiškumo tikslus įtraukiant į įstaigų veiklos planus;
 - Kultūros ministerija, aiškiau formuodama politikos tikslus bei atskirų priemonių intervencijos logiką, turėtų atsitraukti nuo projektinio (atskirų veiklų) lygmens koordinavimo.

Politikos priemonių įgyvendinimas

- 2015 m. tarptautinėms veikloms finansuoti išleista nemažiau kaip 6,9 mln. EUR. Tiesiogiai į tarptautiškumo politikos tikslus nukreiptoms priemonėms buvo skirta šiek tiek daugiau nei pusė šios sumos. Pagrindinis šaltinis LKT - bent 30% jos programų biudžeto buvo skirta tarptautiniams projektams.

Politikos priemonių įgyvendinimas: bendros išvalgos

- Šiuo metu egzistuoja gana išvystytas kultūros tarptautiškumo politikos priemonių įgyvendinimo rinkinys, tačiau finansavimo intensyvumas nėra didelis. Esant dabartiniam finansavimo intensyvumui, įgyvendinimo tobulinimas turėtų apsiriboti jau turimomis priemonėmis, didinant jų tinkamumą politikos tikslams pasiekti.
- Politikos įgyvendinimą padės tobulinti aiškių priemonėms keliamų tikslų išskleidimas priemonių aprašymuose, joms priskiriant tokius kultūros tarptautiškumo politikos tikslų uždavinius, kurių pasiekimui šios priemonės yra tinkamiausios.
- Dominuoja projektinis kultūros tarptautiškumo veiklų finansavimas. Dominuoja veiklų palanavimas trumpu laikotarpiu.
- Kultūros tarptautiškumas, kaip horizontali dimensija, nestebima KM pavaldžių įstaigų veikloje bei KT finansuojamuose Lietuvoje įgyvendinamuose projektuose. Dėl šios priežasties pilnos tarptautinių veiklų apimties nežinome.
- Didelė dalis LKT užsienyje įgyvendinamų projektų finansuojami jiems netaikant tarptautiškumo politikos tikslų. Tokių projektų rezultatą daugiausiai nulemia sektoriaus paklausa.

Rekomendacijos kultūros tarptautiškumo politikos įgyvendinimo tobulinimui

Bendros rekomendacijos dėl finansavimo būdų:

- Didinti valstybės planavimo būdu finansuojamų kultūros tarptautiškumo veiklų dalį stiprinant Lietuvos kultūros institutą, kaip kultūros tarptautiškumo politikos įgyvendinimo kompetencijų centrą.
- Ilguoju laikotarpiu Lietuvos kultūros instituto ir ministerijai pavaldžių įstaigų tarptautiškumo veiklas finansuoti tik valstybės planavimo būdu. Vertinant pavaldžių įstaigų veiklos rezultatus, atsižvelgti į jų tarptautiškumą, su tuo sieti dalį finansavimo. Tik pereinamuoju laikotarpiu taikyti pavaldžioms įstaigoms skirtas tarptautiškumo veiklų projektinio finansavimo priemones.
- Lietuvos kultūros tarybos programomis finansuoti sektoriaus paklausa besiremiančius kultūrinių tarptautiškumo tikslų siekiančius projektus. Užsienyje įgyvendinamus Kultūros tarybos projektus finansuoti iš bendros tarptautiškumo tikslams įgyvendinti skirtos programos, apjungiančios visas tam skirtas priemones. Šios programos projektus vertinti pagal jų tinkamumą tarptautiškumo tikslams pasiekti.

Rekomendacijos kultūros tarptautiškumo politikos įgyvendinimo tobulinimui

Rekomendacijos dėl LKI ir kultūros atašė veiklos:

- Instituto veiklas finansuoti atskiriant kultūrinius ir diplomatinius veiklos tikslus bei įgalinant jį vystyti geriausiai šiuos tikslus pasiekti padedančias veiklas. Plėsti Instituto kompetencijas kultūros ir meno srityse.
- Deleguoti Lietuvos kultūros institutui kultūros atašė tinklo valdymą, atašatų tikslų bei teikiamų paslaugų komunikaciją.
- Vystant kultūros atašė tinklą atsižvelgti į atašė keliamus tikslus. Kultūriniam tikslams siekti tinkamiausios kultūros lauke paklausios Europos šalys, paskyrimu į kitas šalis daugiau siekiama diplomatinių tikslų.
- Įtraukti su atašė veikla susijusius užsienio reikalų sistemos atstovus į gerosios atašė veiklos praktikos apsikeitimus. Suderinti skirtingų sektorių turimą atašė veiklos modelio supratimą. Stiprinti vertinimo grįžtamąjį ryšį.

Ačiū už dėmesį!

Tadas Šarūnas
Tyrimų vadovas
tadas.sarunas@vpvi.lt

UAB PPMI Group/ VšĮ Viešosios politikos
ir vadybos institutas
Gedimino pr. 50, LT - 01110 Vilnius, Lithuania
www.ppmi.lt